

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

Навчально-науковий інститут оперативно-рятувальних сил
Кафедра психології діяльності в особливих умовах

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ПАТОЛОГІЧНА ТА КЛІНІЧНА ПСИХОЛОГІЯ»

за освітньо-професійною програмою
«Екстремальна та кризова психологія»

підготовки бакалавра у галузі знань
05 «Соціальні та поведінкові науки»

за спеціальністю 053 «Психологія»
мова навчання – українська

Рекомендовано кафедрою психології
діяльності в особливих умовах
на 2025-2026 навчальний рік
Протокол від «__» _____ 2025
року №__

Силабус розроблений відповідно до Робочої програми навчальної
дисципліни «Патологічна та клінічна психологія»

Черкаси – 2025 рік

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДИСЦИПЛІНУ

1. Анотація

Навчальна дисципліна «Патологічна та клінічна психологія» для підготовки здобувачів за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти спеціальності 053 «Психологія» є базовим предметом, що має на меті сформувати у здобувачів вищої освіти систему знань і розуміння концептуальних засад психологічних особливостей порушень та трансформацій індивідуально-психологічних та особистісних властивостей людини при різноманітних формах психічних розладів та захворювань.

Курс передбачає формування стійких умінь та навичок, поглиблених знань про структуру порушень психічної діяльності особистості та закономірності її розпаду в співставленні з нормою, механізми порушень окремих психічних процесів, свідомості та самосвідомості, підтримку та розвиток професійно важливих якостей, актуалізації особистісного потенціалу здобувачів. Отримані знання допомагають розвинути практичні уміння, що забезпечує творчість та ініціативу в професійній діяльності.

2. Інформація про науково-педагогічного працівника

Загальна інформація	Чередниченко Тетяна Володимирівна, викладач кафедри психології діяльності в особливих умовах факультету цивільного захисту
Контактна інформація	м. Черкаси, вул. Онопрієнка, 8, кабінет 213. Номер телефону: 067 470 77 67
E-mail	cherednychenko_tetiana@nuczu.edu.ua
Наукові інтереси	Стосуються проблематики посттравматичного зростання, корекційно-розвивальної роботи та вивчення психологічних особливостей особистості в особливих та екстремальних умовах.
Професійні здібності	Комунікативні здібності, емпатія, навички навчання та викладання, організації наукової діяльності, досвід практичної роботи з особистістю.
Наукова діяльність за освітнім компонентом	Автор та співавтор понад 20 наукових публікацій у вітчизняних та міжнародних виданнях з проблем вікової психології, психології особистості, психології діяльності в особливих умовах, в тому числі періодичних наукових виданнях, які індексуються в міжнародних наукометричних базах Index Copernicus International.

3. Час та місце проведення занять з дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті інституту (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щочетверга кожного місяця з 14.00 до 15.00 в кабінеті № 213. У разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

4. Мета вивчення дисципліни

Полягає у засвоєнні системи психологічних знань про структуру порушень психічної діяльності особистості та закономірності її розпаду в співставленні з нормою, розвитку здатності до самостійного оволодіння психологічними знаннями, формуванні навичок творчого мислення та професійного саморозвитку.

5. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти	
	очна (денна, вечірня)	заочна (дистанційна)
Статус дисципліни	Обов'язкова професійна	
Навчальний рік	2025-2026	
Семестр	5-6	5-6
Обсяг дисципліни:		
в кредитах ЄКТС	6,5	6,5
загальна кількість годин	195	195
кількість модулів	2	2
Розподіл часу за навчальним планом (в годинах):		
лекції	46	10
практичні заняття	50	4
семінарські заняття	-	-
самостійна робота (годин)	99	181
індивідуальні завдання	на вибір	
Форма підсумкового контролю	Іспити	

6. Передумови для вивчення дисципліни

Пререквізити: соціально-психологічний тренінг психологічної підготовки до діяльності в екстремальних умовах; психологія управління в особливих умовах діяльності; психологія праці та інженерна психологія; психологічна підготовка та готовність до діяльності в екстремальних умовах; психологія масової поведінки.

Постреквізити: психологічний спецпрактикум з екстремальної та кризової психології»; психотерапія фахівців екстремального профілю діяльності; переддипломна практика; виконання та захист кваліфікаційної роботи.

7. Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньої програми «Екстремальна та кризова психологія» вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

– досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання:

Програмні результати навчання	Абревіатура
Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв’язання.	ПР 1
Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.	ПР 2
Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.	ПР 4
Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій (в т.ч. роботі з особами, що отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни).	ПР 11
Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.	ПР 12
Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.	ПР 13

– формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Програмні компетентності	Абревіатура
Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	ЗК 2
Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями	ЗК 4
Здатність генерувати нові ідеї (креативність).	ЗК 7
Здатність працювати в команді.	ЗК 9
Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.	СК 2
Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (зокрема, в контексті організації заходів раннього втручання).	СК 3
Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.	СК 4

8. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1. «ПАТОПСИХОЛОГІЯ»

Змістовий модуль 1. Основи патопсихології

Тема №1. Патопсихологія як наука.

Література: [Баз.: 3, 4, 6. Доп.: 2-7, 11-15, 18, 19].

Тема №2. Проблема психічної норми та патології.

Література: [Баз.: 3, 4, 6. Доп.: 2-7, 11-15, 18, 19].

Тема №3. Принципи побудови патопсихологічного дослідження.

Література: [Баз.: 3, 4, 6. Доп.: 2-7, 11-15, 18, 19].

Змістовий модуль 2. Основні види порушень психіки та психологічна допомога при розладах психічного розвитку

Тема №4. Порушення відчуття та сприймання.

Література: [Баз.: 2, 6. Доп.: 10, 18, 19].

Тема №5. Порушення уваги.

Література: [Баз.: 2, 6. Доп.: 10, 18, 19].

Тема №6. Порушення пам'яті.

Література: [Баз.: 2, 6. Доп.: 10, 18, 19].

Тема № 7. Порушення мислення і мовлення.

Література: [Баз.: 2, 6. Доп.: 10, 18, 19].

Тема № 8. Порушення емоційно-вольової сфери. Порушення потягів.

Література: [Баз.: 2, 6. Доп.: 10, 18, 19].

Тема № 9. Порушення свідомості та самосвідомості.

Література: [Баз.: 2, 6. Доп.: 10, 18, 19].

Тема № 10. Патопсихологія особистості.

Література: [Баз.: 1-5. Доп.: 3, 8, 9, 12, 18].

Тема 11. Сучасні методи психологічної корекції при розладах психічного розвитку.

Література: [Баз.: 2, 3, 6. Доп.: 4, 6, 10, 18, 19].

Підсумкова модульна робота 1

Іспит

МОДУЛЬ 2. КЛІНІЧНА ПСИХОЛОГІЯ

Змістовий модуль 3. Основи клінічної психології

Тема №12. Клінічна психологія як наука.

Література: [Баз.: 1-5. Доп.: 3, 8, 9,12, 18].

Тема № 13. Поняття про психічне здоров'я та хвороби.

Література: [Баз.: 1-5. Доп.: 3, 8, 9,12, 18].

Тема №14. Методологія клініко-психологічного дослідження.

Література: [Баз.: 1-5. Доп.: 3, 8, 9,12, 18].

Тема №15. Поняття про внутрішню картину хвороби. Психологія лікувально-діагностичного процесу.

Література: [Баз.: 1-5. Доп.: 3, 8, 9,12, 18].

Змістовий модуль 4. Спеціальна клінічна психологія та психопрофілактика

Тема №16. Загальна характеристика епілепсії.

Література: [Баз.: 1-5. Доп.: 3, 8, 9,12, 18].

Тема №17. Клініка біполярного афективного розладу. Загальна характеристика шизофренії.

Література: [Баз.: 1-5. Доп.: 3, 8, 9,12, 18].

Тема №18. Психічні розлади на різних вікових етапах.

Література: [Баз.: 1-5. Доп.: 3, 8, 9,12, 18].

Тема №19. Психосоматичні розлади. Психологія травматичного стресового розладу.

Література: [Баз.: 1-5. Доп.: 3, 8, 9,12, 18, 19].

Тема №20. Психологічні особливості хворих з різними захворюваннями. Психопрофілактика та психотерапія у клінічній психології.

Література: [Баз.: 1-5. Доп.: 3, 8, 9,12, 18, 19].

Підсумкова модульна робота 2

Іспит

9. Розподіл дисциплін у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять (очна форма: денна, вечірня)

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин за формами навчання					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практ. заняття	семінар. заняття	самостійна робота*	Поточний контроль
МОДУЛЬ 1. ПАТОЛОГІЧНА ПСИХОЛОГІЯ						
Змістовий модуль 1. Основи патопсихології						
Тема 1. Патопсихологія як наука.	8	2	-	2	4	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 2. Проблема психічної норми та патології.	12	2	-	4	6	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 3. Принципи побудови патопсихологічного дослідження.	8	2	-	2	4	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Разом за змістовим модулем 1.	28	6	-	8	14	-
Змістовий модуль 2. Основні види порушень психіки та психологічна допомога при розладах психічного розвитку						
Тема 4. Порушення відчуття та сприймання.	8	2	-	2	4	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 5. Порушення уваги	8	2	-	2	4	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 6. Порушення пам'яті	8	2	-	2	4	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 7. Порушення мислення і мовлення.	8	2	-	2	4	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 8. Порушення емоційно-вольової сфери. Порушення потягів.	10	2	-	4	4	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 9. Порушення свідомості та самосвідомості.	9	2	-	2	5	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 10. Патопсихологія особистості.	12	2	-	4	6	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 11. Сучасні методи психологічної корекції при розладах психічного розвитку	10	2	-	2	6	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Разом за змістовим модулем 2.	73	16	-	20	37	-
Підсумкова модульна робота	4	-	-	2	2	письмові завдання
Разом за модуль 1	105	22	-	30	53	-
Іспит	-	-	-	-	-	-

МОДУЛЬ 2. КЛІНІЧНА ПСИХОЛОГІЯ						
Змістовий модуль 3. Основи клінічної психології						
Тема 12. Клінічна психологія як наука.	8	2	-	2	4	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 13. Поняття про психічне здоров'я та хвороби.	10	2	-	2	6	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 14. Методологія клініко-психологічного дослідження.	10	2	-	2	6	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 15. Поняття про внутрішню картину хвороби. Психологія лікувально-діагностичного процесу.	8	2	-	2	4	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
<i>Разом за змістовим модулем 3.</i>	36	8	-	8	20	-
Змістовий модуль 4. Спеціальна клінічна психологія та психопрофілактика						
Тема №16. Загальна характеристика епілепсії.	8	2	-	2	4	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема №17. Клініка біполярного афективного розладу. Загальна характеристика шизофренії.	10	4	-	2	4	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 18. Психічні розлади на різних вікових етапах.	8	2	-	2	4	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 19. Психосоматичні розлади. Психологія травматичного стресового розладу.	12	4	-	2	6	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 20. Психологічні особливості хворих з різними захворюваннями. Психопрофілактика та психотерапія у клінічній психології.	12	4	-	2	6	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
<i>Разом за змістовим модулем 4.</i>	50	16	-	10	24	-
Підсумкова модульна робота	4	-	-	2	2	письмові завдання
Разом за модуль 2	90	24	-	20	46	-
Іспит	-	-	-	-	-	-
ВСЬОГО	195	46	-	50	99	-

* Примітка: самостійна робота здійснюється за методичними рекомендаціями щодо організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Патологічна та клінічна психологія».

Розподіл дисциплін у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять (заочна форма: дистанційна)

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин за формами навчання					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практ. заняття	семінар. заняття	самостійна робота*	Поточний контроль
МОДУЛЬ 1. ПАТОЛОГІЧНА ПСИХОЛОГІЯ						
Змістовий модуль 1. Основи патопсихології						
Тема 1. Патопсихологія як наука.	12	2	-	-	10	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 2. Проблема психічної норми та патології.	14	-	-	2	12	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 3. Принципи побудови патопсихологічного дослідження.	10	-	-	-	10	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Разом за змістовим модулем 1.	36	2	-	2	32	
Змістовий модуль 2. Основні види порушень психіки та психологічна допомога при розладах психічного розвитку						
Тема 4. Порушення відчуття та сприймання.	8	-	-	-	8	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 5. Порушення уваги	8	-	-	-	8	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 6. Порушення пам'яті	8	-	-	-	8	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 7. Порушення мислення і мовлення.	8	-	-	-	8	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 8. Порушення емоційно-вольової сфери. Порушення потягів.	11	-	-	-	11	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 9. Порушення свідомості та самосвідомості.	10	-	-	-	8	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 10. Патопсихологія особистості.	10	-	-	-	8	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 11. Сучасні методи психологічної корекції при розладах психічного розвитку	8	-	-	-	8	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Разом за змістовим модулем 2.	67	-	-	-	67	-
Підсумкова модульна робота	2	-	-	-	2	письмові завдання
Разом за модуль 1	105	2	-	2	101	-
Іспит	-	-	-	-	-	-

МОДУЛЬ 2. КЛІНІЧНА ПСИХОЛОГІЯ						
Змістовий модуль 3. Основи клінічної психології						
Тема 12. Клінічна психологія як наука.	6	2		-	4	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 13. Поняття про психічне здоров'я та хвороби.	8	2		-	6	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 14. Методологія клініко-психологічного дослідження.	8	-		2	6	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 15. Поняття про внутрішню картину хвороби. Психологія лікувально-діагностичного процесу.	8	2		-	6	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
<i>Разом за змістовим модулем 3.</i>	30	6	-	2	22	-
Змістовий модуль 4. Спеціальна клінічна психологія та психопрофілактика						
Тема №16. Загальна характеристика епілепсії.	10	-	-	-	10	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема №17. Клініка біполярного афективного розладу. Загальна характеристика шизофренії.	12	2	-	-	10	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 18. Психічні розлади на різних вікових етапах.	10	-	-	-	10	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 19. Психосоматичні розлади. Психологія травматичного стресового розладу.	10	-	-	-	10	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 20. Психологічні особливості хворих з різними захворюваннями. Психопрофілактика та психотерапія у клінічній психології.	12	-	-	-	12	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
<i>Разом за змістовим модулем 4.</i>	54	2	-	-	52	-
Підсумкова модульна робота	6	-	-	-	6	письмові завдання
Разом за модуль 2	90	8	-	2	80	-
Іспит	-	-	-	-	-	-
ВСЬОГО	195	10	-	4	181	-

* Примітка: самостійна робота здійснюється за методичними рекомендаціями щодо організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Патологічна та клінічна психологія».

10. Орієнтовна тематика індивідуальних завдань

Індивідуальні завдання можуть виконуватись здобувачами як під час семінарських занять, так і під час самостійної роботи. Формами виконання індивідуальних завдань є: написання рефератів, есе, аналітичного огляду, аналізу практичних та проблемних ситуацій, підготовка результатів власних досліджень, підбір психотерапевтичних технік та ін.

Тематика індивідуальних занять, що наведена у програмі є орієнтовною. Здобувачам надається право вільного вибору теми індивідуальної роботи, що повинна відповідати таким критеріям як: актуальність та відповідність завданням навчальної дисципліни.

Детальний опис форм, вимоги до виконання та критерії оцінювання індивідуальних завдань здобувачів викладені у методичних вказівках до виконання індивідуальних завдань здобувачів вищої освіти на кафедрі психології діяльності в особливих умовах.

1. Гіпноз і навіювання як перші спроби психокорекції. Історія розвитку вчення про гіпноз та навіювання.

2. Нейродинамічна теорія гіпнозу І. Павлова, психоаналітичний погляд на гіпноз. Суть навіювання. Опосередковане навіювання. Навіювання в стані свідомості. Гіпнусугестія.

3. Методика та техніка гіпнотизування. Лікувальне навіювання в гіпнозі.

4. Глибина гіпнозу: легкий гіпноз (сонливість), середній (гіпотоксія) глибокий гіпноз (сонамбулізм).

5. Плацеботерапія. Суть самонавіювання.

6. Гіпнотерапія М. Еріксона у роботі з персоналом ДСНС України.

7. Каністерапія у роботі з постраждалими під час воєнних дій.

8. Динамічна екзистенційна психотерапії І. Ялома у роботі з персоналом ДСНС України.

9. Логотерпія В. Франкла у роботі з персоналом ДСНС України.

10. Підходи до оцінки норми: соціальний, психологічний, психіатричний, етнокультуральний.

11. Підходи до оцінки норми: віковий, гендерний, професійний, феноменологічний.

12. Психологічна самодопомога в умовах війни.

13. Методи дослідження в патопсихології, їхня класифікація, особливості застосування.

14. Особливості проведення патопсихологічного експерименту. Аналіз та інтерпретація даних патопсихологічного експерименту.

15. Основні поняття психології відчуття. Порушення відчуття.

16. Акубаротравма внаслідок бойових дій. Причини, симптоми та ймовірні наслідки.

17. Психологія і патопсихологія уваги. Класифікація порушень уваги.

18. Психологічний аспект порушень пам'яті: безпосередньої пам'яті, динаміки мнестичної діяльності, опосередкованої пам'яті, мотиваційного компоненту пам'яті.

19. Особливості порушення пам'яті при психічних захворюваннях органічного генезу.

20. Клінічна і психологічна феноменологія порушень мислення, основні критерії їх диференціації.

21. Характеристика патопсихологічної структури порушень мислення при психічних захворюваннях (шизофренії, епілепсії, енцефаліті, деменції).

22. Фантомно-больовий синдром як різновид синдрому хронічного болю.
23. Проблема співвідношення клінічної і психологічної феноменології особистісних розладів при психічних захворюваннях.
24. Психологічна характеристика окремих видів порушення свідомості.
25. Посттравматичний стресовий розлад в умовах війни.
26. Психологічна характеристика порушення самосвідомості.
27. Роль взаємодії свідомості і несвідомого у формуванні психічної патології.
28. Проблема фантомних болів після травматичної ампутації внаслідок воєнних дій.
29. Психічне здоров'я особистості у стресових ситуаціях воєнного часу.

11. Форми та методи навчання і викладання

Вивчення навчальної дисципліни реалізується в таких формах: навчальні заняття за видами, виконання індивідуальних завдань, консультації, контрольні заходи, самостійна робота.

В навчальній дисципліні використовуються такі методи навчання і викладання:

- методи навчання за джерелами набуття знань: словесні методи навчання (лекція, пояснення, бесіда, інструктаж); наочні методи навчання (ілюстрація, демонстрація, спостереження); практичні методи навчання (практична робота, виїзні заняття);
- методи навчання за характером логіки пізнання: аналітичний; синтетичний; індуктивний; дедуктивний;
- методи навчання за рівнем самостійної розумової діяльності тих, хто навчається: проблемний виклад; частково-пошуковий; дослідницький;
- інноваційні методи навчання: робота з навчально-методичною літературою та відео метод; навчання з використанням технічних ресурсів; інтерактивні методи; методи організації навчального процесу, що формують соціальні навички;
- науково-дослідна робота;
- самостійна робота.

12. Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: іспит, стандартизовані тести, презентації, підбір психодіагностичних методик дослідження, аналіз патопсихологічного висновку, реферати, презентація власних досліджень.

13. Критерії оцінювання

Оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього

процесу в Національному університеті цивільного захисту України за 100-бальною шкалою.

14. Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль результатів навчання здобувачів освіти проводиться у формі: фронтального та індивідуального опитування, виконання письмових завдань, розгляду практичних ситуацій, аналізу психологічного висновку.

Підсумковий контроль проводиться у формі підсумкової модульної роботи та іспиту.

15. Розподіл та накопичування балів, які отримують здобувачі, за видами навчальних занять та контрольними заходами з дисципліни

Розподіл балів, які отримують здобувачі очної форми, за результатами опанування навчальної дисципліни, формою підсумкового контролю якого є: іспит

Модуль 1														
Поточний контроль та самостійна робота											ІЗ	МКР	Іспит	Сума балів
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2											
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	До 8	T.1-11	до 30	100
до 3	до 6	до 3	до 3	до 3	до 3	до 3	до 6	до 3	до 6	до 3		до 20		

Розподіл балів, які отримують здобувачі заочної форми навчання, за результатами опанування навчальної дисципліни, формою підсумкового контролю якого є: іспит

Модуль 1														
Поточний контроль та самостійна робота											ІЗ	МКР	Іспит	Сума балів
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2											
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	До 47	T.1-11	до 30	100
-	до 3	-	-	-	-	-	-	-	-	-		до 20		

Розподіл балів, які отримують здобувачі очної форми, за результатами опанування навчальної дисципліни, формою підсумкового контролю якого є: іспит

Модуль 2												
Поточний контроль та самостійна робота									ІЗ	МКР	Іспит	Сума балів
Змістовий модуль 3				Змістовий модуль 4								
T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18	T19	T20	До 13	T.1-11	до 30	100
до 3	до 3	до 3	до 3	до 3	до 3	до 3	до 3	до 3		до 30		

Розподіл балів, які отримують здобувачі заочної форми навчання, за результатами опанування навчальної дисципліни, формою підсумкового контролю якого є: іспит

Модуль 2												
Поточний контроль та самостійна робота									ІЗ	МКР	Іспит	Сума балів
Змістовий модуль 3				Змістовий модуль 4								
T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18	T19	T20	До 37	T.1-11	до 30	100
-	-	до 3	-	-	-	-	-	-		до 30		

Примітка: за виконання творчих робіт з навчальної дисципліни здобувачу можуть нараховуватися додаткові, заохочувальні бали. Сума заохочувальних балів не має перевищувати 20. Максимально можлива сума підсумкової оцінки з дисципліни (з урахуванням додаткових заохочувальних балів) – 100 балів. Види творчих робіт та критерії щодо їх оцінювання наведені у методичних вказівках до виконання індивідуальних завдань здобувачів вищої освіти на кафедрі психології діяльності в особливих умовах (розділ «Оцінювання творчих робіт»).

Поточний контроль проводиться на кожному семінарському (практичному) занятті. Він передбачає оцінювання теоретичних знань та практичних умінь здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу).

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на семінарському занятті дисципліни здійснюється в діапазоні від 0 до 3 балів:

3 балів – завдання виконане, відповідь вірна, наведено переконливу аргументацію.

2 бали – завдання виконане, відповідь вірна, але обґрунтування відповіді недостатнє.

1 бали – завдання виконане частково, допущені значні помилки.

0 балів – завдання не виконане.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, цілісність, системність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки, акуратність оформлення письмової роботи, самостійність виконання. При виконанні практичних завдань оцінюється вміння правильно підібрати психодіагностичний комплекс, технології психологічної допомоги та вміння їх застосовувати на практиці.

Підсумкова модульна робота є складовою підсумкового контролю і здійснюється шляхом проведення письмової контрольної роботи у межах залікового модулю дисципліни.

Модуль 1. Кожен варіант модульної контрольної роботи для здобувачів очної форми навчання складається з двох запитань, для для здобувачів заочної форми навчання – з двох питань. Відповіді на поставлені завдання здобувачів повинні відображати вільне володіння обсягом матеріалу, передбаченим програмою, зокрема, вміти застосовувати його на практиці (у вигляді наведення прикладів, розв'язання психологічних ситуацій тощо), оцінювати факти, явища, вільно висловлювати власні думки, самостійно оцінювати різноманітні явища та факти, виявляючи особисту позицію щодо них,

вміло використовувати міжпредметні зв'язки.

Підсумкова модульна робота 1 оцінюється в діапазоні від 0 до 20 балів: вага одного правильно вирішеного теоретичного завдання становить 10 балів, максимальна кількість балів за правильне вирішення усіх теоретичних завдань становить 20 балів. При вирішенні даного завдання оцінюється глибина знань навчального матеріалу (до 10 балів); аргументованість відповіді (до 5 балів); чіткість та лаконічність відповіді (до 5 балів).

Критерії оцінювання знань здобувачів очної (заочної) форми навчання при виконанні модульної роботи 1 (оцінюється в діапазоні від 0 до 20 балів по 10 балів за питання):

10 балів – питання розкрито в повному обсязі, відповідь вірна, наведено переконливу аргументацію, використовуються професійні терміни, наявний творчий підхід.

9-8 бали – питання розкрито вірно, але обґрунтування відповіді недостатнє, професійна термінологія використана вірно.

7-6 бали – питання розкрито у цілому вірно, допущені помилки при аргументації, використана термінологія вірна.

5-4 бали – питання розкрито частково, допущені значні помилки при аргументації, використана термінологія плутана.

3-1 бал – питання розкрито на рівні окремих фрагментів, аргументація відсутня.

0 балів – питання не розкрито.

Модуль 2. Кожен варіант модульної контрольної роботи для здобувачів очної форми навчання складається з двох запитань, для здобувачів заочної форми навчання – з двох питань. Відповіді на поставлені завдання здобувачів повинні відображати вільне володіння обсягом матеріалу, передбаченим програмою, зокрема, вміти застосовувати його на практиці (у вигляді наведення прикладів, розв'язання психологічних ситуацій тощо), оцінювати факти, явища, вільно висловлювати власні думки, самостійно оцінювати різноманітні явища та факти, виявляючи особисту позицію щодо них, вміло використовувати міжпредметні зв'язки.

Підсумкова модульна робота 2 оцінюється в діапазоні від 0 до 30 балів: вага одного правильно вирішеного теоретичного завдання становить 15 балів, максимальна кількість балів за правильне вирішення усіх теоретичних завдань становить 30 балів. При вирішенні даного завдання оцінюється глибина знань навчального матеріалу (до 10 балів); аргументованість відповіді (до 10 балів); чіткість та лаконічність відповіді (до 10 балів).

Критерії оцінювання знань здобувачів очної (заочної) форми навчання при виконанні модульної роботи 2 (оцінюється в діапазоні від 0 до 30 балів по 15 балів за питання):

15 балів – питання розкрито в повному обсязі, відповідь вірна, наведено переконливу аргументацію, використовуються професійні терміни, наявний творчий підхід.

14-10 бали – питання розкрито вірно, але обґрунтування відповіді недостатнє, професійна термінологія використана вірно.

9-6 бали – питання розкрито у цілому вірно, допущені помилки при

аргументації, використана термінологія вірна.

5-4 бали – питання розкрито частково, допущені значні помилки при аргументації, використана термінологія плутана.

3-1 бал – питання розкрито на рівні окремих фрагментів, аргументація відсутня.

0 балів – питання не розкрито.

Підсумковий контроль успішності проводиться з метою оцінки результатів навчання та передбачає перевірку засвоєння здобувачами теоретичного та практичного матеріалу дисципліни, розвитку їх творчого мислення, набутих знань, умінь та навичок і їх застосування під час вирішення практичних завдань. Здійснюється шляхом складання здобувачами *усних іспитів* за екзаменаційними білетами встановленої форми, комплект яких повинен становити 120% від кількісного складу навчальної групи.

Зміст завдань підсумкового контролю формується відповідно до програми навчальної дисципліни, відповіді на які повинні відображати вільне володіння здобувачами обсягом матеріалу, передбаченим програмою, зокрема, вміти застосовувати його на практиці (у вигляді наведення власних прикладів, розв'язання психологічних ситуацій тощо), оцінювати факти, явища, вільно висловлювати власні думки, самостійно оцінювати різноманітні явища та факти, виявляючи особисту позицію що до них, вміло використовувати міжпредметні зв'язки.

Тривалість усного іспиту для одного здобувача не повинна перевищувати 0,5 години (з врахуванням часу на підготовку та відповідь здобувача). Для уточнення рівня володіння матеріалом дисципліни екзаменатор може задавати додаткові питання.

Здобувач допускається до складання підсумкового контролю, якщо він виконав усі види обов'язкових робіт, що передбачені робочою програмою дисципліни.

У разі отримання незадовільної оцінки, перескладання іспиту з дисципліни допускається не більше двох разів.

У разі включення сигналу «Повітряна тривога» або інших відповідних сигналів оповіщення іспит переривається та продовжується вже після відбою.

Критерії оцінювання знань здобувачів на підсумковому контролі у формі іспиту (оцінюється від 0 до 30 балів):

30 балів – здобувач в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкрив зміст поставлених завдань;

29-20 бали – здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, в основному розкрив зміст поставлених завдань. При наданні відповіді на деякі питання не вистачає достатньої глибини та аргументації, при цьому є несуттєві неточності та незначні помилки;

19-10 балів – здобувач в цілому володіє навчальним матеріалом, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки;

9-1 балів – здобувач частково володіє навчальним матеріалом, відповіді загальні, допущено при цьому суттєві помилки;

0 балів – здобувач не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту поставлених завдань.

У разі не згоди із результатом підсумкового контролю або порушенням процедури його проведення здобувач має право на їхнє оскарження. Порядок такого оскарження викладений у Положенні про організацію освітнього процесу в Національному університеті цивільного захисту України.

Оцінювання самотійної роботи. Результати самотійної роботи спеціально не оцінюються, але виявляються під час діагностики знань з навчальної дисципліни. Навчальний матеріал дисципліни, засвоєний у процесі самотійної роботи, вноситься на підсумковий контроль, передбачений робочим навчальним планом, разом з іншим навчальним матеріалом дисципліни і оцінюється за критеріями відповідного підсумкового контролю.

Оцінювання індивідуальних завдань здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті. Оцінювання тем, які виносяться лише на самотійну роботу і не входять до тем аудиторних занять, навчальних практик/практичних занять, контролюється під час модульного та підсумкового контролів. Оцінювання індивідуальних завдань у першому семестрі вивчення дисципліни здобувачів: очної форми навчання здійснюється в діапазоні від 0 до 8 балів, заочної – від 0 до 47 балів; у другому семестрі, здобувачів: очної форми навчання здійснюється в діапазоні від 0 до 13 балів, заочної – від 0 до 37 балів і залежать від форми виконання індивідуального завдання, наприклад:

Реферат, доповідь: 3 бали – у роботі здобувачі правильно виокремили основні положення з різних джерел, логічно та структурно об'єднали їх, коротко проаналізували та зробили ґрунтовні узагальнюючі висновки. Дотримано усі вимоги щодо структурної побудови роботи. Робота містить список використаної літератури, що включає вітчизняні та іноземні літературні джерела;

2 бали – у роботі здобувачі в цілому правильно виокремили основні положення кожного з джерела, але не зробили їх відповідного аналізу та узагальнюючих висновків. Дотримано більшість вимог щодо структурної побудови роботи. Робота містить список використаної літератури, що складається лише з вітчизняних літературних джерел;

1 бал – у роботі здобувачі фрагментарно виокремили основні положення кожного з джерела, не зробили їх відповідного аналізу та узагальнюючих висновків. Не дотримано вимог щодо структурної побудови роботи. Список використаної літератури оформлений не вірно або відсутній;

0 балів – завдання не виконано або у роботі виявлено факти академічної недобросовісності.

Підготовка огляду певної наукової проблеми/аналізу ситуації:

5 балів – робота виконана у повному обсязі із чітким дотриманням визначеної структури. Робота містить ґрунтовний аналіз, висновки та рекомендації з порушеної проблеми;

4 бали – робота виконана у повному обсязі із дотриманням визначеної структури за виключенням деяких елементів. Робота містить аналіз, висновки та рекомендації з порушеної проблеми;

3 бали – робота виконана частково із дотриманням визначеної структури, що містить більшість необхідних елементів. Робота містить поверхневий аналіз,

висновки та окремі рекомендації з порушеної проблеми;

2 бали – робота виконана частково. Структура роботи недотримана. Робота містить поверхневий аналіз, окремі висновки. Рекомендації з порушеної проблеми відсутні;

1 бал – робота виконана на рівні окремих фрагментів. Структура роботи недотримана. Робота містить поверхневий аналіз, висновки зроблені не вірно. Рекомендації з порушеної проблеми відсутні;

0 балів – завдання не виконано або у роботі виявлено факти академічної недоброчесності.

Есе: 3 бали – здобувач створює оригінальний за думкою та оформленням письмовий твір відповідно до навчальної ситуації; повно, вичерпно висвітлює тему; вправно формулює тезу; аналізує різні погляди на той самий предмет, наводить доречні аргументи, використовує набуту з різних джерел інформацію для розв’язання певних психологічних проблем; приклади переконливі, конкретизовані; цілісний, послідовний і несуперечливий розвиток думки (логічність і послідовність викладу); висновок відповідає запропонованій темі й органічно впливає зі сформульованої тези, аргументів і прикладів;

2 бали – здобувач самостійно будує послідовний, повний, логічно викладений текст; формулює тезу, що відповідає запропонованій темі; загалом розкриває тему, висловлює основну думку; наводить доречні аргументи; висновок відповідає запропонованій темі; у роботі виявлені недоліки за двома показниками: тезу чітко не сформульовано, відсутність виразної особистісної позиції, належної її аргументації;

1 бал – побудований текст характеризується фрагментарністю; сформульована теза не відповідає запропонованій темі; наведені аргументи не є доречними; прикладів немає або вони не є доречними;

0 балів – завдання не виконано або у роботі виявлено факти академічної недоброчесності.

Групова презентація: 3 бали – усі ідеї подані таким чином, що демонструють глибокі знання здобувачів про предмет дослідження і здатність мислити логічно. Тема презентації чітко визначена і добре розроблена. Презентація має зрозумілу і логічну структуру, організована. Дотримані прийняті норми культури презентації, автори творчо підійшли до її оформлення. Робота не переобтяжена текстом. Наявні гіперпосилання працюють коректно. Усі учасники групи беруть активну участь у висвітленні презентації;

2 бали – більша частина ідей подані таким чином, що демонструють значні знання здобувачів про предмет дослідження і здатність мислити логічно. Тема презентації доволі чітко визначена і задовільно розроблена. Презентація має зрозумілу і логічну структуру, у достатній мірі організована. Дотримані прийняті норми культури презентації. Робота дещо переобтяжена текстом, що ускладнює її сприйняття. Наявні гіперпосилання працюють. Переважна більшість учасників групи беруть участь у висвітленні презентації;

1 бал – більшість ідей у презентації виражені нечітко. Тема визначена нечітко і розроблена з помилками. Презентація має порушену структуру або взагалі її не має. Зустрічається багато порушень прийнятих норм культури

проведення презентації. Окремі учасники групи або лише один з них може пояснити викладені ідеї;

0 балів – завдання не виконано або у роботі виявлені факти академічної не доброчесності;

Проектна діяльність: 5 балів – робота виконана у повному обсязі на актуальну та практично значущу тему. Наявний творчий підхід до вирішення проблеми. У роботі правильно визначено об'єкт та предмет дослідження. Обґрунтовано використано доцільні методи. Містяться відповідні висновки з якісними і кількісними даними. Презентація проекту містить необхідний ілюстраційний матеріал, доповідач вільно орієнтується у поданому матеріалі, відповідає на поставлені запитання;

4 бали – робота виконана у повному обсязі на актуальну та практично значущу тему. У роботі правильно визначено об'єкт та предмет дослідження. Доцільно використано методи. Містяться відповідні висновки. Презентація проекту містить необхідний ілюстраційний матеріал, доповідач орієнтується у поданому матеріалі, відповідає на поставлені запитання з незначними помилками;

3 бали – робота виконана. У роботі визначено об'єкт та предмет дослідження, що потребують уточнення. Доцільно використано методи. Містяться відповідні висновки. Презентація проекту містить ілюстраційний матеріал, дещо перевантажений текстом, доповідач переважно орієнтується у поданому матеріалі, відповідає на поставлені запитання з помилками.

2 бали – робота виконана частково. У роботі невірно визначено об'єкт та предмет дослідження. Використані методи переважно вжито доцільно. Містяться часткові висновки. Презентація проекту перевантажена текстом, доповідач слабо орієнтується у поданому матеріалі, відповідає на поставлені запитання з грубими помилками;

1 бал – робота виконана на рівні окремих фрагментів. У роботі невірно визначено об'єкт та предмет дослідження або вони відсутні. Використані методи недоцільні. Містяться часткові висновки. Презентація проекту відсутня, доповідач не орієнтується у поданому матеріалі;

0 балів – завдання не виконано або у роботі виявлені факти академічної не доброчесності.

16. Перелік теоретичних питань для підготовки до екзамену

Перелік завдань для підготовки до іспиту Модуль1. Патопсихологія

1. Охарактеризувати патопсихологію як науку: її предмет, задачі, актуальні проблеми.
2. Розкрити зв'язок патопсихології та психіатрії.
3. Розкрити зміст поняття психічної патології та її ознак.
4. Розкрити зв'язок поняття «патопсихологія» і «психопатологія», вказати їх відмінності.

5. Розкрити зв'язок патопсихології з іншими науками.
6. Охарактеризувати історію розвитку патопсихології та погляди на патологію в первісному суспільстві.
7. Проаналізувати погляди на патологію та її лікування в античні часи та епоху середньовіччя.
8. Проаналізувати розвиток патопсихології в часи ренесансу та створення перших притулків.
9. Проаналізувати вплив загальнопсихологічних теорій на розвиток патопсихології (асоціативна психологія, біхевіоризм, гештальтпсихологія, психоаналіз, гуманістична, когнітивна психологія).
10. Проаналізувати внесок Ф.Піннеля в розуміння патології та її лікування.
11. Розкрити вплив психіатричних концепцій на становлення патопсихології (В. Бехтерев, С. Корсаков, Е. Крепелін, Е. Блейлер та ін.).
12. Охарактеризувати соматогенну та психогенну теорії причин виникнення психічних порушень.
13. Проаналізувати внесок Б.В. Зейгарник до патопсихології.
14. Розкрити зміст методів дослідження в патопсихології, їхню класифікацію, особливості застосування.
15. Розкрити особливості спостереження в процесі патопсихологічного обстеження.
16. Розкрити особливості бесіди в процесі патопсихологічного обстеження.
17. Розкрити особливості збору анамнезу в процесі патопсихологічного обстеження.
18. Розкрити особливості використання тестування в патопсихологічному обстеженні.
19. Розкрити особливості використання проєктивних методів в патопсихології.
20. Розкрити особливості проведення патопсихологічного експерименту.
21. Охарактеризувати принципи побудови патопсихологічного обстеження.
22. Розкрити зміст поняття «патопсихологічний висновок» та особливості його формулювання.
23. Охарактеризувати відчуття як психічний процес. Розкрити особливості видів і властивостей відчуттів.
24. Охарактеризувати сприймання як психічний процес. Розкрити зміст властивостей сприймання.
25. Дати характеристику розладам відчуття. Анестезія. Гіпестезія. Гіперестезія. Парестезія.
26. Охарактеризувати ілюзії як порушення сприймання.
27. Охарактеризувати галюцинації як порушення сприймання.
28. Охарактеризувати акубаротравму внаслідок бойових дій. Визначити причини, симптоми та ймовірні наслідки.
29. Охарактеризувати ейдетизм та сенестопатію як порушення сприймання.
30. Охарактеризувати агнозію як порушення сприймання.
31. Дати характеристику психосенсорним розладам: макропсія, мікропсія, дисмегалопсія, поропсія, метаморфопсія, аутометаморфопсія.

32. Охарактеризувати особливості дереалізації як порушення сприймання.
33. Охарактеризувати особливості деперсоналізації як порушення сприймання.
34. Охарактеризувати особливості порушення сприймання часу.
35. Охарактеризувати увагу як психічний процес. Визначити види і властивості уваги.
36. Проаналізувати види порушень уваги.
37. Дати характеристику синдрому дефіциту уваги та визначити його ознаки.
38. Охарактеризувати пам'ять як психічний процес. Визначити види та процеси пам'яті.
39. Дати характеристику кількісним порушенням пам'яті (амнезія, гіпермнезія, гіпомнезія).
40. Дати характеристику якісним порушенням пам'яті – парамнезіям (дежавю, конфабуляції, псевдоремінісценції, криптомнезії).
41. Проаналізувати психологічний аспект порушень пам'яті: безпосередньої пам'яті, динаміки мнестичної діяльності, опосередкованої пам'яті, мотиваційного компоненту пам'яті.
42. Розкрити зміст закону формування мнестичних розладів.
43. Проаналізувати причини виникнення порушень пам'яті за Р. Коннером.
44. Охарактеризувати мислення як психічний процес. Визначити основні операції мислення.
45. Проаналізувати розвиток мислення в онтогенезі і його види.
46. Проаналізувати порушення операціонального аспекту мислення.
47. Проаналізувати порушення особистісного компоненту мислення.
48. Проаналізувати порушення динаміки діяльності мислення.
49. Проаналізувати порушення процесу саморегуляції пізнавальної діяльності.
50. Проаналізувати розлади мислення за темпом (прискорення, стрибки ідей, уповільнення темпу мислення, ментизм, шпрерунг).
51. Проаналізувати розлади мислення за будовою (розірваність, зісковзування, безладність, інкогеренція, вербігерація).
52. Проаналізувати порушення цілепрямованості мислення (амбівалентність, резонерство, розважність мислення).
53. Проаналізувати розлади мислення за продуктивністю (нав'язливі ідеї, надцінні ідеї, маячні ідеї).
54. Проаналізувати маячення як порушення мислення. Визначити види маячення.
55. Розкрити зміст поняття про інтелект. Проаналізувати форми інтелектуальної поведінки.
56. Проаналізувати основні порушення інтелекту. Охарактеризувати недорозвиток інтелекту та його ступені (ідіотія, імбецильність, дебільність).
57. Дати характеристику деменції як порушенню інтелекту.
58. Проаналізувати особливості затримки психічного розвитку у дітей.
59. Розкрити зв'язок мислення і мовлення. Проаналізувати функції мовлення.

60. Проаналізувати порушення розвитку мовлення (затримка мовленнєвого розвитку, загальний недорозвиток мовлення, алалія, вторинне недорозвинення мови).

61. Проаналізувати афазію як розпад мовлення.

62. Дати характеристику дизартрії та дислалії як порушенням вимовної функції мовлення.

63. Проаналізувати порушення ритму мовлення та комунікативної функції мовлення.

64. Розкрити зміст поняття про емоції та почуття. Визначити властивості емоцій.

65. Проаналізувати розлади настрою (ейфорія, дисфорія, депресія, емоційна лабільність).

66. Проаналізувати афективні розлади (патологічний афект, страх, тривога).

67. Розкрити зміст поняття про фобії та фобійні розлади.

68. Проаналізувати розлади емоційної сфери (слабодухість, неадекватність емоцій, апатія, туга, відчуття втрати почуттів, амбівалентність, алекситимія, ангедонія).

69. Проаналізувати розлади волі (незрілість волі, гіпербулія, гіпобулія, парабулія).

70. Проаналізувати розлади потягів (послаблення і посилення харчового і статевого потягів).

71. Проаналізувати розлади інстинкту самозбереження (суїцидоманія, копрофагія).

72. Розкрити зміст поняття про перверзії як перекинуття статевих потягів. Визначити види перверзій.

73. Проаналізувати імпульсивні потяги та дії (піроманія, kleptomania, дромоманія).

74. Проаналізувати розлади психомоторики: (гіпокінезії, гіперкінезії, ехопраксії, ехолоалії, ехомімії, паракінезії, гіперкінези, диспраксія та апраксія).

75. Проаналізувати розлади свідомості (приглушений стан свідомості, деліріозне затьмарення свідомості, онейроїдний стан свідомості, сутінковий стан свідомості).

76. Проаналізувати розлади самосвідомості (псевдодеменція, деперсоналізація).

77. Фантомно-больовий синдром як різновид синдрому хронічного болю. Проблема фантомних болів після травматичної ампутації внаслідок воєнних дій.

78. Охарактеризувати методи дослідження порушень відчуття (метод меж; метод середньої помилки, або метод установки; метод постійних подразників, або метод констант).

79. Охарактеризувати методи дослідження порушень сприймання в патопсихології (дослідження сенсорної збудливості; проби Ашафенбурга, Рейхардта, Ліпмана).

80. Охарактеризувати методи дослідження порушень уваги в патопсихології (таблиці Шульте; коректурна проба; методика «Лічба за Крепеліном»; методика Мюнстерберга).

81. Охарактеризувати методи дослідження порушень пам'яті в патопсихології (методика заучування 10 слів; метод піктограм; метод опосередкованого запам'ятовування; тест зорової ретенції Бентона).

82. Охарактеризувати методи дослідження порушень мислення в патопсихології (метод класифікації понять; метод пошуку виключень; методика «Аналогії»; асоціативний експеримент; метод піктограм, тест Векслера).

83. Охарактеризувати методи дослідження порушень мовлення в патопсихології (методика «Підбір слів-антонімів»; методика «Називання 50 слів»).

84. Охарактеризувати методи дослідження порушень свідомості і самосвідомості в патопсихології (дослідження самооцінки; метод репертуарних решіток Дж. Келлі; дослідження рівня домагань).

85. Охарактеризувати методи вивчення несвідомого та їхнє застосування в патопсихології (метод Люшера; тест Роршаха; тематичний апперцептивний тест; методика «Будинок-Дерево-Людина»; «Малюнок неіснуючої тварини»).

86. Охарактеризувати методи діагностики порушень особистості (шкала реактивної і особистісної тривожності Спілбергера-Ханіна; Міннесотський багатопрофільний опитувальник особистості; шкала депресії Бека).

87. Охарактеризувати завдання, роль та значення психокорекції.

88. Охарактеризувати методи психокорекції у патопсихології.

89. Охарактеризувати основні напрями психотерапевтичної корекції у патопсихології.

90. Проаналізувати особливості гіпнозу та його застосування у патопсихології.

Перелік завдань для підготовки до іспиту

Модуль 2. Клінічна психологія

1. Охарактеризувати клінічну психологію як науку. Визначити предмет і структуру клінічної психології.

2. Охарактеризувати теоретико-методологічні основи клінічної психології.

3. Розкрити зв'язок клінічної психології з медичною психологією, нейропсихологією та патопсихологією.

4. Охарактеризувати історію виникнення та розвитку клінічної психології.

5. Розкрити зміст акмеологічної моделі діяльності клінічного психолога.

6. Охарактеризувати особливості діагностики, психотерапії та психокорекції у діяльності клінічного психолога.

7. Охарактеризувати особливості медико-соціальної експертизи.

8. Охарактеризувати методологічні принципи клінічної психології.

9. Проаналізувати методи дослідження в клінічній психології.

10. Розкрити зміст поняття норми в клінічній психології. Охарактеризувати статистичну та ідеальну норму.

11. Розкрити зміст поняття розладу. Визначити та охарактеризувати критерії психічного розладу.

12. Розкрити зміст поняття здоров'я в клінічній психології. Визначити критерії психічного здоров'я за ВООЗ.

13. Проаналізувати критерії психічного здоров'я (адаптація, соціалізація та індивідуалізація).

14. Розкрити зміст поняття хвороби у клінічній психології. Визначити та охарактеризувати конструкт хвороби.

15. Охарактеризувати біомедичну та біопсихосоціальну моделі хвороби.

16. Проаналізувати спосіб життя як критерій вивчення хвороби.

17. Охарактеризувати критерії якості життя, рекомендовані ВООЗ.

18. Розкрити зміст поняття «інвалід» та «інвалідність» як крайніх форм патології.

19. Розкрити зміст поняття внутрішня картина хвороби. Визначити структуру внутрішньої картини хвороби.

20. Здоров'я особистості у стресових ситуаціях воєнного часу.

21. Розкрити зміст поняття про соматозогнозію.

22. Проаналізувати особистісні реакції на соматичні страждання (нормосоматозогнозії, гіперсоматозогнозії, гіпосоматозогнозії, диссоматозогнозії).

23. Проаналізувати типи особистісної реакції на захворювання за Б.Якубовим.

24. Проаналізувати типи ставлення до хвороби за А.Личко.

25. Розкрити зміст поняття схеми тіла у внутрішній картині хвороби.

26. Розкрити зміст поняття психологічного діагнозу та його складові.

27. Проаналізувати психологічні критерії обмежень різних сфер життєдіяльності.

28. Розкрити зміст поняття внутрішньої моделі хвороби та її складові. Охарактеризувати розлади психіки та поведінки за МКХ10, DSN-V.

29. Розкрити зміст поняття стигми та особливості стигматизації.

30. Розкрити зміст поняття про спілкування. Визначити основні функції спілкування.

31. Проаналізувати психологічні основи спілкування в лікувально-діагностичному процесі. Визначити комунікативні компетентності психолога.

32. Розкрити особливості інформування хворого про діагноз.

33. Проаналізувати психологічні особливості лікувального середовища. Розкрити зміст поняття про госпіталізм.

34. Проаналізувати особливості психології клінічного психолога. Дати характеристику професійним психічним деформаціям.

35. Розкрити зміст поняття особистості у психології.

36. Дати характеристику розладам особистості.

37. Розкрити зміст поняття про мотиви та мотивацію особистості.

38. Проаналізувати порушення опосередкованості та ієрархії мотивів як розлад особистості.

39. Проаналізувати порушення смислоутворення як розлад особистості.

40. Розкрити зміст поняття про патопсихологічний реєстр-синдром.

41. Проаналізувати патопсихологічний синдром шизофренії.

42. Проаналізувати патопсихологічний синдром маніакально-депресивного психозу.

43. Проаналізувати патопсихологічний синдром епілепсії.
44. Проаналізувати патопсихологічний синдром олігофренії.
45. Розкрити зміст поняття про психопатії. Дати характеристику класифікації психопатій.
46. Розкрити зміст поняття про невротичні розлади. Охарактеризувати невротичні реакції, невротичні стани і невротичний розвиток особистості.
47. Проаналізувати теорії розвитку невротичних розладів.
48. Проаналізувати негативні наслідки війни як чинник формування невротичного розладу.
49. Розкрити зміст поняття про неврози.
50. Охарактеризувати тріаду невротичних розладів К.Ясперса.
51. Проаналізувати істеричний невроз та його особливості.
52. Поняття про психосоматичні та соматопсихічні розлади.
53. Проаналізувати моделі формування психосоматичних розладів (психофізіологічна, психодинамічна, соціопсихосоматична).
54. Дати характеристику психосоматичних розладів (конверсійні симптоми, функціональні симптоми, психосоматози).
55. Проаналізувати порушення психічного розвитку у період новонародженості, немовляти і раннього дитинства (вроджена невропатія, аутичні розлади, гіпердинамічні розлади).
56. Проаналізувати психосоматичні розлади у період раннього дитинства (аерофагія, анорексія, мерицизм, констипація, енурез).
57. Проаналізувати психічні порушення у дітей дошкільного і молодшого шкільного віку (синдром втечі, бродяжництва, патологічного фантазування).
58. Проаналізувати специфічні розлади здібностей до навчання (дисграфія, дислексія, алексія, дискалькулія).
59. Проаналізувати порушення психічного розвитку у підлітковому віці (реакція опозиції, імітації, гіперкомпенсації, емансипації, групування).
60. Охарактеризувати синдром Аспергера та синдром Ретта.
61. Розкрити зміст поняття про стрес. Визначити фази і компоненти стресу.
62. Проаналізувати фізіологічні, психологічні, особистісні, медичні ознаки стресу.
63. Розкрити зміст поняття про посттравматичний стресовий розлад.
64. Визначити і охарактеризувати діагностичні критерії посттравматичного стресового розладу.
65. Дати характеристику посттравматичного стресового синдрому в умовах війни.
66. Охарактеризувати особливості посттравматичного стресового синдрому.
67. Розкрити роль захисних механізмів психіки в подоланні стресу під час війни.
68. Розкрити зв'язок суїцидальної поведінки і посттравматичного стресового розладу.
69. Проаналізувати психологічні особливості хворих кардіологічного профілю.

70. Проаналізувати зміни психіки у пацієнтів із захворюваннями шлунково-кишкового тракту.

71. Проаналізувати психологічні особливості хворих ендокринологічного профілю.

72. Проаналізувати психологічні особливості осіб із захворюванням органів дихання.

73. Проаналізувати психологічні особливості хворих з акушерською та гінекологічною патологією.

74. Розкрити специфіку діяльності клінічного психолога в хірургічному відділенні.

75. Проаналізувати психологічні особливості хворих з інфекційними захворюваннями.

76. Проаналізувати психологічні особливості хворих з косметичними дефектами та дефектами органів чуття.

77. Розкрити специфіку діяльності клінічного психолога в дерматологічному відділенні.

78. Проаналізувати психологічні особливості хворих з онкопатологією.

79. Розкрити специфіку діяльності клінічного психолога з важкими хворими.

80. Розкрити специфіку діяльності клінічного психолога в психіатричній лікарні.

81. Розкрити зміст поняття психопрофілактики. Визначити та дати характеристику видам психопрофілактики.

82. Розкрити особливості психопрофілактики психічних розладів.

83. Розкрити зміст поняття про психотерапію у клінічній психології.

84. Охарактеризувати основні напрямки психотерапії в клінічній психології в умовах війни.

85. Розкрити особливості інтеграції методів психотерапії в клінічній психології.

86. Охарактеризувати фобійний розлад.

87. Охарактеризувати генералізований тривожний розлад.

88. Охарактеризувати дисоціативний (конверсійний) розлад.

89. Охарактеризувати obsесивно-компульсивний розлад.

90. Охарактеризувати панічний розлад. Розкрити особливості панічних атак під час війни.

15. Політика викладання навчальної дисципліни

1. Активна участь в обговоренні навчальних завдань, попередня підготовка до семінарських занять за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань.

2. Беззастережне дотримання під час занять правил безпеки, вимог охорони праці, санітарно-гігієнічних норм та протиепідемічних заходів.

3. Сумлінне виконання розкладу занять з навчальної дисципліни (здобувачі освіти, які запізнилися на заняття, до заняття не допускаються).

4. Здобувачі освіти мають право на визнання результатів навчання з

дисципліни, набутих у неформальній та/або інформальній освіті.

5. Здобувачі освіти мають право на оскарження результатів підсумкового контролю з дисципліни або процедури його проведення.

6. Здобувачі освіти мають право на самостійний вибір форм і проблематики індивідуальних завдань.

7. При виконанні індивідуальної роботи здобувачі освіти зобов'язані дотримуватись політики академічної доброчесності. У разі виявлення фактів порушення політики здобувачі несуть персональну відповідальність згідно із законодавством України та нормативними документа НУЦЗ України.

16. Рекомендовані джерела інформації

Нормативні документи

1. Стандарт вищої освіти України із галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 «Психологія» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Затверджено та введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 24.04.2019 р. № 565 (зі змінами).

2. Освітньо-професійна програма «Екстремальна та кризова психологія» для підготовки бакалавра в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 053 «Психологія». Черкаси: НУЦЗ України.

Базова література

1. Блек, Дональд В. Вступ до психіатрії / Дональд В. Блек, Ненсі К. Андреасен ; пер. з англ. ; Всеукр. спец. вид-во «Медицина». Київ : Медицина, 2024.

2. Мартинюк І. А. Патопсихологія: навч. посіб. / І. А. Мартинюк. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 208 с.

3. Мельник А. П. Патопсихологія та спецпрактикум з клінічної психодіагностики. Луцьк: Іванюк В.П., 2013. 68 с.

4. Ніконенко Ю.П. Клінічна психологія: Навчальний посібник. Київ : КНТ, 2016. 369 с.

5. Клінічна психологія [Текст] : навч. посіб. / А. М. Османова, Г.В Хорунженко. К.: Університет «Україна», 2023. 183 с

6. Оверчук В. А. Патопсихологія з основами психіатрії : навчальний посібник для студентів. Вінниця, 2019. 382с.

7. Розлади психічної сфери внаслідок бойових дій : навч. посібник /В.Д. Мішиєв, Б.В. Михайлов, Є.Г. Гриневич, В.Ю. Омелянович. Київ : ВСВ «Медицина», 2023. 127 с.

8. Савенкова І. І. Патопсихологія: навчально-методичний посібник. Миколаїв: Іліон, 2018. 142 с.

9. Турецька Х., Гурська Т. Патопсихологія: навчальний посібник. Тернопіль: Навчальна книга–Богдан, 2015. 160 с.

10. Шкарлатюк К. І. Патопсихологія : навч. посіб. Луцьк : ВежаДрук, 2022. 155 с.

Допоміжна література

1. Аймедов К.В., Луньов В. Є., Нікогосян Л. Р. Клінічна психологія в експертній практиці: навчальний посібник: практикум. Одеса: ОНМедУ; Донецьк: Східний видавничий Дім, 2015. 300 с.

2. Вовк Н. П., Черненко О. М. Анатомія нервової системи та фізіологія вищої нервової діяльності : навчальний посібник. Ч1/ [Н. П. Вовк, О. М. Черненко] Черкаси: Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2024. 156 с.

3. Ісаков Р.І. Психосоматична патологія. Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина», 2023.

4. Герасименко Л.О., А.М. Скрипніков, Р.І. Ісаков. Реакція на важкий стрес та розлади адаптації. Посттравматичний стресовий розлад: навчальний посібник, 2-е видання. Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина», 2025.

5. Дії підрозділів ДСНС в умовах воєнного стану : навч. посіб / за ред. М. Ковалю. Львів: ЛУБЖД, 2023. 308 с.

6. Друзь О.В. Психосоматичні та соматопсихічні розлади в практиці медичного психолога. Одеса: Прес-кур'єр, 2016. 372 с.

7. Зінченко С.М. Патопсихологія. Методики дослідження : методичний посібник. Київ, 2014. 101с.

8. Клінічна психодіагностика: практикум / Редактор-упорядник проф. М.В. Миколайський. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2016. 228 с.

9. Клінічна психологія: словник-довідник / Авт.-уклад. С. В. Діденко Київ: Академвидав, 2012. 320 с.

10. Кузів О. Є. Психофізіологія: курс лекцій. Тернопіль, в-во ТНТУ ім. Т. Пулюя, 2017. 194 с.

11. Максимова Н. Ю. Патопсихологія підліткового віку. Київ : Главник, 132 2018. 192 с.

12. Медична психологія: підручник. Вінниця, 2020 .Т. 1. 2020. 281 с

13. Мішиєв В.Д., Михайлов Б.В., Гриневич Є.Г., Омелянович В.Ю.. Психічні розлади внаслідок COVID-19: навчальний посібник Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина», 2024.

14. Никоненко Ю. П. Клінічна психологія: навчальний посібник. Київ: КНТ, 2016. 369 с.

15. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник. Том 1. Київ, 2018. 208 с.

16. Стець В.І., Хавула Р.М. Патопсихологія : навчально-методичний посібник / В. Стець, Р. Хавула. Дрогобич : Видавничий відділ ДДПУ ім. І. Франка, 2015. 240 с.

17. Чередниченко Т.В. Теоретичний аспект систематизації тривожно-фобічних розладів. *Вісник національного університету оборони України*. Київ,

2021. №5 (63). С. 154-163.

18. Bleuler E. Lehrbuch der Psychiatrie. Berlin: Springer, 2012. 224 p.

19. Bromley D.B. The psychology of human ageing. L., 2014. 452 p.

Інформаційні ресурси

1. Основи патопсихології (Лекції) – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://psychology.net.ru/dictionaries/psy.html?word=642>.

2. Міжнародний класифікатор хвороб [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Міжнародний_класифікатор_хвороб.

3. Міжнародний класифікатор хвороб МКХ-11[Електронний ресурс]. <https://icd.who.int/browse/2025-01/mms/en>

4. <https://onlinetestpad.com/ua/tests/psychological>

5. <https://psytests.org/test.html>

6. <https://er.dduvs.edu.ua/bitstream>

7. https://moz.gov.ua/storage/uploads/ec4ae01d-d0d3-4c0a-bf92-3cefbef633be/dn_1265_19072024_dod.pdf

Розробник програми:

старший викладач кафедри психології
діяльності в особливих умовах

Тетяна ЧЕРЕДНИЧЕНКО